

Anonymisert versjon

Vår dato: 06.12.2024
Vår referanse: 24/56103 - 3
Deres dato: 07.04.2024
Deres referanse:

Endelig vedtak - klage på vedtak 16/24 fra Øyer fjellstyre om utvisning av tilleggsjord - feste nr. 620 – Øyer statsallmenning

Sammendrag: Klagen tas ikke til følge. Parsellen i gnr. 155 bnr. 1 med feste nr. 620 i Øyer kommune utvises til A gnr. 0 bnr. 0 i Øyer kommune.

Saken gjelder klage på vedtak fattet av Øyer fjellstyre 28. februar 2024 i sak 16/24 om utvisning av tilleggsjord bestående av parsellen gnr. 155 bnr. 1 feste nr. 620 (heretter kalt parsellen) i Øyer statsallmenning.

Parsellen ble i vedtaket utvist til gården A gnr. 0 bnr. 0, som eies av X. Dere, Y og Z, påklaget vedtaket ved brev av 7. april 2024, og mener at dette arealet skulle vært utvist til deres gård B, gnr. 0 bnr. 0.

Saken er oversendt fra Statskog til Landbruksdirektoratet ved brev av 4. juni 2024.

Sakens bakgrunn

Sakens forhistorie antas kjent for partene, og vi viser til sakens dokumenter. Vi gir likevel en oversikt over saksgangen og vedtak forut for fjellstyrets vedtak av 28. februar 2024.

Parsellen er på 23 dekar fulldyrket jord. Det ligger en kvilebu og et mindre uthus på arealet. B gnr. 0 bnr. 0 fikk parsellen utvist i 1953.

Dere overtok gården høsten 2020, og planla å drive denne selv. Da dere overtok, var parsellen leid ut til landbruksforetaket W, og dette avtaleforholdet ble videreført. X leide parsellen i perioden 1999-2013.

X søkte Øyer fjellstyre om overtakelse av parsellen 23. november 2022 og anførte at denne var falt i det fri. I brev 16. januar 2023 til fjellstyret redegjorde dere for deres planer med

gården og parsellen. Etter anmodning fra fjellstyret, kom Landbrukskontoret i Lillehammer-regionen 13. februar 2023 med en landbruksfaglig uttalelse til søknaden.

I uttalelse 17. februar 2023 til Xs søknad sa Statskog at dersom parsellen ikke har vært i bruk i en periode på fem år, så vil utvisningen ikke lengre være gyldig og det må foretas en ny utvisning av denne. Det ble vist til seterforskriften §§ 20 og 23.

Øyer fjellstyre behandlet saken i møte 22. februar 2023 som sak 13/23 og la til grunn at parsellen var falt i det fri og at denne skulle lyses ledig for alle med dokumentert behov. Det ble i vedtaket vist til seterforskriften §§ 20 og 22. Øyer fjellstyre lyste 2. mars 2023 ut parsellen som ledig. Søknadsfristen ble satt til 15. mars 2023.

X søkte 14. mars 2023 Øyer fjellstyre om å få utvist parsellen som tilleggsjord, og viste til tidligere søknad av 23. november 2022. Han søkte også om overtakelse av to andre parseller med festenummer 617 og 616.

13. mars 2023 søkte også dere om utvisning av parsellen. Dere orienterte om planene for drift av gården. Landbrukskontoret i Lillehammer-regionen kom i brev av 27. mars 2023 med en landbruksfaglig vurdering av søknadene. Statskog uttalte seg til søknadene i brev av 14. april 2023.

Øyer fjellstyre vedtok i møte 26. april 2023 som sak 39/23 å utsette saken til fjellstyrets møte i august. Det ble samtidig vedtatt at brukeren som sist hadde benyttet parsellen kunne fortsette med dette også sommeren 2023.

Det har vært uenighet knyttet til den midlertidige bruken av parsellen, men Landbruksdirektoratet går ikke nærmere inn på dette da dette ikke er relevant for klagesaken.

Landbrukskontoret i Lillehammer-regionen kom i brev til Øyer fjellstyre av 16. februar 2024 med en vurdering av landbruksmessige forhold knyttet til utvisning av parsellene med festenummer 616, 617 og 620.

Dere kom i e-post av 18. februar 2024 til Øyer fjellstyre med ytterligere dokumentasjon knyttet til den tidligere innsendte søknaden av 13. mars 2023.

X kom ved e-post av 26. februar 2024 til Øyer fjellstyre med tilleggsinformasjon til sin søknad.

Dere søkte i brev av 27. februar 2024 til Øyer fjellstyre om fritidsfeste knyttet til kvilebu og uthus på parsellen.

Øyer fjellstyres behandling av søknadene

I møte 28. februar 2024 som sak 16/24 tok Øyer fjellstyre stilling til søknadene om utvisning av tilleggsjord på parsell med festenummer 620. Det ble her fattet følgende vedtak:

- 1. Fjellstyret viser ut dyrkningsparsell med feste nr. 620 til A gnr. o bnr. o. Begrunnelsen er vurderinger gjort av landbrukskontoret, og at det er godtgjort et behov for arealene i egen jordbruksdrift.*

2. *Hjemmelen for vedtaket er seterforskriftens § 20.*
3. *Kvilebua og uthuset på parsellen skal følge jorda. Dette er et privatrettslig anliggende, og ny eier bør bli enig med tidligere bruker om å overta bua. I motsatt fall må tidligere bruker fjerne bua innen en frist som Statskog setter. Som et alternativ til fjerning av bua vil fjellstyret være positivt innstilt til en søknad om avgiftsfritt feste knyttet til garden, ev. et fritidsfeste. Ny bruker bør bli enig med tidligere bruker om en godtgjørelse for gjerdene. Hvis ikke kan Statskog pålegge tidligere bruker å fjerne gjerdene.*
4. *Fjellstyrekontoret får i oppdrag å skrive utvisningsforretning.*

Statskogs merknader til vedtaket

Statskog kom i brev av 14. mars 2024 med merknader knyttet til punkt 3 i fjellstyrets vedtak. Statskog var enig i at kvilebua og uthuset på parsellen skal følge jorda, og at dette er et privatrettslig forhold. Statskog uttalte at bygningseier kan bli enig med ny bruker av tilleggsjorda om overtagelse av bygg, eller bygningseier kan eventuelt flytte/fjerne byggene. Statskog påpekte at det ligger til deres myndighet å eventuelt treffe beslutning om fjerning av kvilebua og sette en frist for dette, og at det etter fjellova ikke er anledning til å opprette avgiftsfritt feste knyttet til gården. I brevet fremholdes det at spørsmålet om fritidsfeste ligger utenfor fjellstyrets vedtakskompetanse, og at dette forholdet dermed ikke hører hjemme i vedtaket. Statskog gav også uttrykk for at dersom fjellstyret var uenig i disse merknadene, skal henvendelsen anses som en klage.

Deres klage på Øyer fjellstyres vedtak

Dere ba i brev av 18. mars 2024 om utsettelse av klagefristen. Med henvisning til forvaltningsloven § 29 gav Øyer fjellstyre i møte 20. mars 2024 utsettelse av klagefristen til 8. april 2024.

Dere klagde på fjellstyrets vedtak 7. april 2024. Dere hevder at parsellen burde ha vært tildelt gården B gnr. 0 bnr. 0.

Dere fremholder at gården er fullstendig avhengig av denne tilleggsjorda for å kunne drive rasjonell produksjon av nødvendig vinterfôr ved maskinell høsting. Dere hevder at denne tilleggsjorda har forholdsvis mindre betydning for X. Dere mener også at fjellstyret har lagt for stor vekt på landbrukskontorets beskrivelse av nåsituasjonen, og for liten vekt på de fremlagte planer for drift av gården.

Dere er ikke enig i X sin beskrivelse av behovet for parsellen, og hevder at han skal ha fått tilbud om leie av 50 dekar dyrket jord i umiddelbar nærhet til hans driftssenter. Dette i tillegg til om lag 120 dekar dyrket mark som dere mener han disponerer andre steder. Dere hevder også at X i forbindelse med arbeidet med ny kommunedelplan skal ha foreslått omregulering av deler av egen fulldyrket jord til hyttetomter.

Videre opplyser dere at det er inngått en avtale om kjøp av 16 drektige søyer som skal være et utgangspunkt for driften av småbruket, og at dere dermed nå er helt avhengig av å kunne få høste vinterfôr på parsellen. Dere fremholder at ved eventuell tilgang på denne parsellen vil produksjonen økes til om lag 25 vinterforede søyer innen 2026.

Dere mener at det foreligger en usaklig forskjellsbehandling i forhold til fjellstyrets sak 13/21. Dere anfører at fjellstyrets vedtak dermed kan innebære et brudd på likhetsprinsippet og at det på grunn av dette kan være ugyldig. Dere stiller spørsmål ved punkt 3 i vedtaket som gjelder kvilebua, og mener at fjellstyret ikke har noen innflytelse på festeforholdet knyttet til denne da dette avgjøres av Statskog som grunneier. Dere varsler samtidig om at det kan bli aktuelt å fremme krav mot fjellstyret om dekning av økonomisk tap som følge av ekstra kostnader ved kjøp av vinterfôr.

Landbruksdirektoratet viser til klagen i sin helhet.

Xs merknader til klagen

X kom i e-post av 15. april 2024 med merknader til klagen, og hevder at klagen inneholder uriktige påstander som ikke er dokumentert, og at det der vises til utenforliggende forhold som ikke er relevant for saken.

X viser til at formålet med å fremlegge søknadene for kommunen er å fremskaffe informasjon om hvorvidt søker har et behov for tilleggsjord og andre opplysninger av betydning for søknadene. Han fremholder at det er et hovedprinsipp i allmenningsretten at allmenningsbruk skal skje ut fra et jordbruksmessig behov hos det tjenende gårdsbruk, og at fjellstyret ved utvisning av tilleggsjord må ta utgangspunkt i nå-situasjonen.

X tilbakeviser at han er blitt tilbudt å leie all dyrket mark av gnr. 0 bnr. 0, og bestrider også at W skal inneha en midlertidig beiterett i Øyer kommune.

Han fremholder at kommunens opplysninger hovedsak vil basere seg på matrikkelføringer, oppføringer i landbruksregisteret, søknader om produksjonstilskudd og kommunale planer, og viser til kommunens brev av 23. mars 2019 der dette er uttalt.

X anfører videre at hvem som fikk utvist arealet en gang langt tilbake ikke vil være relevant for denne vurderingen da dette ikke vil reflektere behovet for tilleggsjord i dag. Han minner om at utvisning av tilleggsjord ikke er en bruksrett. Når det gjelder spørsmålet om likebehandling i forhold til tidligere saker, fremholder X at en korrekt lovanvendelse går foran likebehandlingsprinsippet.

Når det gjelder fjellstyrets uttalelse knyttet til spørsmålet om fritidsfeste av kvilebua, fremholder X at dette hadde sin bakgrunn i at dere søkte fjellstyret om dette i brev datert 27. februar 2024.

Når det gjelder anførselen om at dere trodde at dere hadde en frist på fem år til å ta parsellen i bruk, viser X til at dere den 16. november 2020 inngikk en 10-årig jordleieavtale om denne parsellen med W, og at denne var uoppsigelig for dere. Han fremholder at denne avtalen også var i strid med bestemmelsen fjellova § 2 annet ledd om retten ikke kan leies bort.

Vi viser til brevet i sin helhet.

Øyer fjellstyres behandling av klagen

I møte 24. april 2024 behandlet Øyer fjellstyre klagen og vedtok med 4 mot 1 stemme å ikke ta klagen til følge, og opprettholde vedtaket i sak 16/24.

Landbruksdirektoratet viser til vedtaket.

Øyer fjellstyre oversendte saken til Statskog ved brev av 31. mai 2024.

Statskogs oversendelse av klagen til Landbruksdirektoratet

I oversendelsesbrev 4. juni 2024 til Landbruksdirektoratet uttaler Statskog at det er nå-situasjonen som legger grunnlag for hva som skal vurderes.

I brevet fremholdes også at de to merknadene som Statskog gav til det påklagde vedtak ikke har betydning for vedtakets realitet, og at Statskog ikke har noe å tilføye til vedtaket eller klagesaksbehandlingen som sådan. Statskog viser til at bakgrunnen for de to merknadene var at vedtaket bør holdes innenfor den kompetanserammen som fjellstyret er gitt i fjellova.

Vi viser til brevet i sin helhet.

Landbruksdirektoratet bemerker

Fjellova ¹ regulerer forvaltningen av statsallmenningene og grunneierrettigheter som beite, seterdrift, jakt og fiske. Vedtak truffet av fjellstyret kan påklages til Landbruksdirektoratet, jf. fjellova § 10 annet ledd, jf. forskrift om delegering etter fjellova ² § 2 annet ledd. For vedtak om utvisning av tilleggsjord som ikke blir avgjort ved skjønn går det også frem av seterforskriften ³ § 29, jf. § 26 fjerde ledd, at Landbruksdirektoratet er klageinstans.

Etter forvaltningsloven (fvl.) § 34 kan Landbruksdirektoratet som klageinstans prøve alle sider av saken og ta hensyn til nye omstendigheter. Videre skal Landbruksdirektoratet vurdere de synspunkter klageren kommer med, og sørge for at saken er så godt opplyst som mulig før det treffes vedtak, jf. § 33 femte ledd. Som klageinstans kan Landbruksdirektoratet selv fatte nytt vedtak i saken eller oppheve vedtaket og sende saken tilbake til underinstansen til helt eller delvis ny behandling, jf. § 34 siste ledd.

Vi anser klagen for å være fremsatt innen fristen på tre uker og at de øvrige vilkårene etter forvaltningsloven for å behandle klagen er til stede.

Rettslig grunnlag

Seterforskriften gir saksbehandlingsregler for utvisningen. Det er fjellstyret som treffer vedtak om utvisning av tilleggsjord etter at saken er lagt frem for kommunen og Statskog for uttalelse, jf. seterforskriften § 20 andre og fjerde ledd første punktum.

Den som har beiterett i statsallmenningen kan «få utvist grunn som er skikka til dyrking eller til kulturbeite som tilleggsjord», jf. fjellova § 19. Nærmere vilkår følger av seterforskriften § 20. I seterforskriften § 20 første ledd går det frem at det er et vilkår at «dei som har beiterett godtgjer behovet for tilleggsjord. Dette kan til dømes gjerast ved å leggje fram ei driftsplan». Fremleggelse av driftsplan er ikke et ufravikelig krav, men den kan gi en indikasjon på hvorvidt den som ønsker tilleggsjord har et reelt behov. Det er dermed et inngangsvilkår at behovet for tilleggsjord er godtgjort. Dersom begge bruk har et behov, må det gjøres en skjønnsmessig behovsvurdering av hvilken søker som skal få arealet utvist.

¹ Lov om utnytting av rettar og lunnende m.m. i statsallmenningane (LOV-1975-06-06-31)

² Forskrift om delegering etter fjellova (FOR-1995-07-01-679)

³ Forskrift om seter og tilleggsjord m.m. i statsallmenning (FOR-1984-06-22-1302)

Ved utvisning at tilleggsjord må det tas utgangspunkt i nå-situasjonen, altså behovet på søknadstidspunktet. Hvem som fikk utvist arealet en gang langt tilbake i tid, vil dermed ikke være et moment av betydning for vurderingen av om det foreligger et behov for tilleggsjord i dag.

Etter å ha mottatt uttalelse til saken fra kommunen og Statskog, fattet Øyer fjellstyre i møte 28. februar 2024 som nevnt vedtak i sak 16/24 om at det omsøkte arealet skulle utvises som tilleggsjord til A gnr. o bnr. o, som eies av X.

Landbruksdirektoratet legger til grunn at begge gårdene har beiterett i Øyer statsallmenning.

Vilkåret om at det må foreligge behov for tilleggsjord

Når det gjelder gården B gnr. o bnr. o, består jordbruksarealene av 6,6 dekar fulldyrka jord og 5,9 dekar innmarksbeite. Det er inngått en avtale om kjøp av 16 drektige søyer som utgangspunkt for drift på gården. Det er opplyst om at arealet rundt driftssenteret vil gi et godt vår- og høstbeite til en slik besetning, men dette arealet er ikke tilstrekkelig til å kunne høste nødvendig vinterfôr til dyrene. Det er også planlagt å øke besetningen til om lag 25 vinterfôra søyer i 2026. Kommunen opplyser om at eiendommen uten parsellen i utgangspunktet kan gi grunnlag for et spredeareal tilsvarende 12 vinterfôra sauer.

Jordbruksarealene på gården A gnr. o bnr. o består av 109,2 dekar fulldyrka jord og 14,4 dekar innmarksbeite. På gården drives melkeproduksjon og kjøttproduksjon på storfe. I 2023 ble det søkt om produksjonstilskudd på 10 melkekyr og 13 øvrige storfe. Til gården hører en melkekvote på 77 619 liter. X opplyser at han har behov for mer areal til produksjon av fôr til egen besetning slik at han i mindre grad må basere seg på kraftfôr og innkjøp av rundballer.

I likhet med fjellstyret vurderer Landbruksdirektoratet at begge søkerne har godtgjort et reelt behov for tilleggsareal. Dette ut fra en vurdering av nå-situasjonen på gårdene sett i lys av de planer som foreligger. Begge gårdene har behov for en større egenproduksjon av grovfôr. Tilleggsjord i form av den utviste parsellen, vil kunne medføre at gårdenes behov blir helt eller delvis dekket.

Den skjønnsmessige avveiningen av hvilken søker som skal få tilleggsjorden

Seterforskriften er gitt med hjemmel i fjellova. I forarbeidene til fjellova § 10, som blant annet gjelder klageinstansens kompetanse, er det klart forutsatt at utgangspunktet er at klageinstansen skal være tilbakeholden med å overprøve fjellstyrets skjønnsutøvelse, jf. Ot.prp. nr. 32 (1973-1974) på s. 42 hvor det står at det skal utøves varsomhet med omgjøringsretten: «Lovutkastet bygger på føresetnaden om at fjellstyret som før skal ha den reelle råderetten i egne saker, og omgjøringsretten etter § 10 må ikkje brukast på ein slik måte at føresetnaden om dette vert skipla».

Landbruksdirektoratet er dermed tilbakeholden med å overprøve fjellstyrets skjønnsutøvelse. Vi må likevel vurdere om fjellstyret har foretatt en forsvarlig skjønnsutøvelse, herunder om det er tatt usaklige eller utenforliggende hensyn eller om det foreligger en ulovlig forskjellsbehandling. Dette fremkommer av den ulovfestede myndighetsmisbrukslæren.

I fjellstyrets vedtak av 28. februar 2024 i sak 16/24 er den skjønnsmessige avveiningen etter vår vurdering foretatt på en forsvarlig måte. Vi kan ikke se at fjellstyret har tatt usaklige eller utenforliggende hensyn. Fjellstyret har vurdert utvisningsspørsmålet etter vilkårene som fremkommer i fjelloven § 19 jf. seterforskriften § 20. Ved valget mellom to søkere, har fjellstyret tatt et valg mellom to interessenter som begge har godtgjort et behov for parsellen som tilleggsjord.

I klagen har dere vist til fjellstyrets vedtak i sak 13/21, som dere mener i prinsippet ligner denne sak. I saken dere viser til ble det foretatt en skjønnsmessig avveining mellom to søkere med et godtgjort behov. Vi kan imidlertid ikke se at det i den saken ble lagt vekt på at gården som fikk utvist parsellen tidligere hadde fått denne utvist. Vi kan etter dette ikke se at det her foreligger en usaklig forskjellsbehandling.

Spørsmål knyttet til kvilebua på parsellen

Landbruksdirektoratet ser ikke grunn til å gå nærere inn på spørsmål knyttet til kvilebua med uthus, da dette gjelder rettsforhold som ligger utenfor spørsmålet om tildeling av parsellen som tilleggsjord.

Avslutning

Vi er kommet til at både dere og har godtgjort et behov for tilleggsjord. Vi har ikke funnet grunnlag for å overprøve fjellstyrets skjønnsutøvelse. Dyrkingsparsellen kan derfor utvises til X.

Vedtak: Klagen tas ikke til følge. Parsellen i gnr. 155 bnr. 1 med feste nr. 620 i Øyer kommune utvises til A gnr. 0 bnr. 0 i Øyer kommune.

Dette er et endelig vedtak, og kan ikke påklages, jf. fvl. § 28.

Med hilsen
for Landbruksdirektoratet

Aud-Ingrid Krefting
seksjonssjef

Torfinn Vollan
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og trenger derfor ingen signatur.